

Rekomendacje dotyczące języka niedyskryminującego na Politechnice Koszalińskiej

Koszalin, październik 2023 r.

Wstęp

Język pisany i mówiony nie tylko opisuje, ale również współtworzy otaczającą nas rzeczywistość. Nie może on wykluczać odbiorców naszego przekazu lub naruszać ich wrażliwości.

Stosowanie języka inkluzyjnego (niedyskryminującego) może pomóc w tworzeniu bardziej otwartego, tolerancyjnego i różnorodnego środowiska na Politechnice Koszalińskiej. Stosowanie języka inkluzyjnego ma na celu uwzględnienie różnorodności istniejącej w naszym społeczeństwie i włączenie do dialogu wszystkich osób, niezależnie od ich płci, orientacji seksualnej, pochodzenia etnicznego czy innych elementów mogących naruszać sferę prywatności.

Rekomendacji nie należy traktować jako norm regulaminowych lecz jako wskazówki w komunikacji wewnętrznej na Politechnice Koszalińskiej.

Rekomendacje ogólne

- Pamiętaj, że każda osoba ma prawo do określenia własnej tożsamości.
- Staraj się używać języka, który odnosi się do konkretnych umiejętności lub kwalifikacji, a nie do wyglądu, pochodzenia lub innych cech danej osoby.
- Staraj się używać języka, który uznaje różnorodność tożsamościową i nie dyskryminuje żadnej grupy. Staraj się używać form, które nie dyskryminują i nie przekazują stereotypów.
- Staraj się używać języka, który odnosi się do cech danej osoby, a nie do jej płci.
- Unikaj stosowania form gramatycznych lub słów, które sugerują, że tylko jeden rodzaj płci lub jedna grupa etniczna jest uwzględniona lub reprezentowana. Na przykład, zamiast mówienia „oni” lub „one” bądź „panie i panowie” użyj formy inkluzywnej, takiej jak „wszyscy”, „szanowni goście” lub „drodzy uczestnicy”.
- Unikaj używania męskiej formy gramatycznej jako standardowej. Zamiast tego, używaj formy neutralnej, która uwzględnia różnorodność płciową i tożsamościową, np. zamiast „pracownik” użyj wyrażenia „osoba pracująca”.
- Zwracaj uwagę na język ciała i komunikację niewerbalną, które również mogą być inkluzyjne lub wykluczające, na przykład powinno się unikać automatycznego nawiązywania kontaktu wzrokowego tylko z osobami o preferowanym wyglądzie zewnętrznym.

- Unikaj słów pejoratywnych, takich jak „inwalida”, gdy mówisz o osobach z niepełnosprawnościami. Zamiast tego użyj wyrażen takich jak: „osoba z niepełnosprawnościami” lub „osoba z ograniczeniami ruchowymi”.
- Stosuj neutralne formy w odniesieniu do małżeństw lub związków partnerskich. Zamiast „mąż” lub „żona”, używaj słów: „partner”, „partnerka”.
- W odniesieniu do obcokrajowców posługujących się językiem polskim używaj sformułowań zrozumiałych dla wszystkich. Unikaj używania skomplikowanych słów i wyrażen, które mogą być trudne do zrozumienia dla osób, które nie znają języka w stopniu zaawansowanym.

Rekomendacje dotyczące nazw etnicznych

- Staraj się używać form, które nie są zdominowane przez określoną grupę kulturową lub etniczną. Unikaj używania języka, który wyklucza osoby o różnym pochodzeniu etnicznym. Unikaj, na przykład, mówienia o „białych studentach” lub „czarnych studentach”. Zamiast tego, użyj neutralnego słowa „studenci”.
- Zwracaj uwagę na to, jakich słów używasz i jakie skojarzenia mogą one budzić. Wiele słów i wyrażen może mieć negatywne skojarzenia w różnych grupach społecznych, np. „biała lista” vs. „czarna lista”. Zamiast używać zwrotu „biali ludzie”, użyj bardziej neutralnej formy, takiej jak „ludzie o jasnej skórze”.
- W odniesieniu do osób pochodzących z Afryki unikaj słowa Murzyn, gdyż jest ono postrzegane jako obraźliwe. Stosuj określenia: Afrykanie, Afrykańczycy, Afrykanki, studenci, studentki z Afryki.
- W odniesieniu do osób pochodzących ze Stanów Zjednoczonych, mających korzenie etniczne w Afryce, stosuj określenia: Afroamerykanki, Afroamerykanie.
- Pomimo stereotypów, słowo Żyd jest powszechnie stosowane. Należy walczyć ze stereotypami, ale można używać tego określenia w odniesieniu do osób narodowości żydowskiej.
- Unikaj słowa Cygan, chyba, że związane jest ono z folklorem. Jednak używając tego słowa, stosuj je z wyczuciem i ostrożnością. W odniesieniu do przedstawicieli społeczności romskiej właściwe jest stosowanie słów: Rom, Romka, Romowie.

Rekomendacje dotyczące płci

- Kiedy odnosisz się do grupy składającej się z osób różnej płci, używaj form neutralnych płciowo lub zaimków „oni”, „one”.
- Unikaj uogólnień. Stosowanie określeń, które nie uwzględniają różnorodności, takich jak na przykład „pani” czy „pan”, może wykluczać osoby nieidentyfikujące się z tradycyjnymi płciami. W zastępstwie można stosować określenia neutralne płciowo, takie jak „osoba” czy „student”.
- W przypadku osób transpłciowych ważne jest używanie terminologii, która odpowiada ich preferencjom płciowym.

Podsumowanie

Język niedyskryminujący to sposób mówienia i pisania, który ma na celu uwzględnienie istniejącej w społeczeństwie różnorodności płciowej, kulturowej, etnicznej lub innej. Stosowanie języka inkluzywnego na Politechnice Koszalińskiej pomoże w stworzeniu środowiska, w którym wszyscy studenci i pracownicy, bez względu na ich płeć, orientację seksualną, pochodzenie kulturowe, etniczne czy wyznawaną religię, poczują się zauważeni i szanowani.

Polecana literatura

- Bańko M., Linde-Usiekniewicz J., Łaziński M., Rekomendacje dotyczące języka niedyskryminującego na Uniwersytecie Warszawskim. Warszawa 2021.
- Diouf M., Igiehon A., Karamalla N., Rasolomampionona D., Średziński P. 2011: Jak mówić i pisać o Afryce?, Warszawa, <http://afryka.org/batory/poradnik.pdf>.
- Galasiński D. 2013: Osoby niepełnosprawne czy z niepełnosprawnością?, „Niepełnosprawność – zagadnienia, problemy, rozwiązania”, 4(9), s. 3–6, <https://kn.pfron.org.pl/kn/popzednie-numery/233,Osoby-niepelnosprawne-czy-z-niepelnosprawnoscia.html>.
- Poradnik: Jak mówić i pisać o grupach mniejszościowych. Etyka języka i odpowiednia komunikacja. Zespół FleishmanHillard. www.etykajęzyka.pl, stan na 12.IV.2023
- Karwatowska M., Szpyra-Kozłowska J. 2005: Lingwistyka płci. Ona i on w języku polskim, Lublin.
- Kola A. i in. 2016: Język równościowy. Materiał przygotowany w ramach projektu „Razem mamy siłę: STOP DYSKRYMINACJI!”, Amnesty International Polska, <https://amnesty-.org.pl/wp-content/uploads/2016/04/J%C4%99zyk-rownosciowy.pdf>.
- Łaziński M. 2006: O paniach i panach. Polskie rzeczowniki tytułowe i ich asymetria rodzajowo-płciowa, Warszawa, rozdz. 10–16.

Opracowanie dokumentu:

Zespół ds. Języka Równości na Politechnice Koszalińskiej
w składzie:

Małgorzata Czerwińska-Jaśkiewicz

Kazimierz Sławiński

Lidia B. Sudakiewicz

Zaakceptowano w dniu 10.10.2023 r.

*Małgorzata
Czerwińska-Jaśkiewicz*

Kazimierz Sławiński

Lidia B. Sudakiewicz

.....
/podpis/

.....
/podpis/

.....
/podpis/

